

PRZEDMOWA

Przypada właśnie 75. rocznica urodzin Jacka Gudowskiego, wybitnego sędziego i prawnika, autora wielu ważnych, oryginalnych i ponadczasowych publikacji, łączących szeroką wiedzę historyczną i teoretyczną z ogromnym doświadczeniem praktyki. Dorobek piśmienniczy Jacka Gudowskiego zapewnia mu miejsce pośród najznamienitszych procesualistów i znawców ustroju sądownictwa. Dzięki Jego rozprawom, studiom i artykułom, publikowanym głównie po przemianie ustrojowej lat 1989/1990, prawo procesowe cywilne, wcześniej niedoceniane, odzyskało należne znaczenie i wkroczyło w okres dynamicznego, twórczego rozwoju. Stało się także istotnym i – jak się okazało – bardzo przydatnym narzędziem wdrażania oraz upowszechniania wartości demokratycznego państwa prawa. Narzędziem tym Jacek Gudowski posługiwał się nad wyraz sprawnie i skutecznie jako sędzia cywilista, który przebył całą sędziowską drogę, zajmując najpierw stanowisko asesora w sądzie powiatowym, potem sędziego sądu rejonowego i sądu wojewódzkiego, a w końcu, od 1990 r., sędziego w odrodzonym Sądzie Najwyższym, orzekającego w Izbie Cywilnej przez 30 lat, do kwietnia 2020 r., kiedy – przeszedłszy w stan spoczynku – opuścił Sąd Najwyższy, w związku z niekonstytucyjnymi zmianami kadrowymi i organizacyjnymi.

Obok umiłowania prawa procesowego cywilnego towarzyszy sędziemu Jackowi Gudowskiemu żywe zainteresowanie ustrojem sądów i ustrojowym statusem sędziów. To także dzięki Niemu – członkowi pierwszego składu Krajowej Rady Sądownictwa na początku lat 90. ubiegłego stulecia – ten zaniedbany przez naukę odłam prawa publicznego nabrał nowego życia. Kilkoma opublikowanymi wtedy tekstami i opiniami sędzia Jacek Gudowski dał asumpt „ustrojowcom”, konstytucjonalistom i sądownikom-praktykom do świeżego spojrzenia na sądy oraz ich rolę w demokratycznym państwie prawa. Nie stronił przy tym od spoglądania za siebie, w stronę historii polskiego ustroju sądów, stale eksponując – i ostrzegając przed nimi – tłące się w naszym społeczeństwie tendencje autorytarne i antysądowe.

Sędzia Jacek Gudowski jest autorem kilkudziesięciu artykułów – rozpraw, studiów i esejów – a także współautorem znanych, najważniejszych i najbardziej poczytnych na rynku prawniczym komentarzy. Jest współtwórcą komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego, wydawanego od ponad ćwierćwiecza pod red. Tadeusza Erecińskiego, oraz ukazującego się także od wielu lat, ale od ponad dekady pod

Jego redakcją, komentarza do Kodeksu cywilnego. Będąc współautorem, redagował również – pierwszy w historii naszego piśmiennictwa – klasyczny komentarz do Prawa o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (którego współautorami byli Tadeusz Ereciński i Józef Iwulski) w brzmieniu poprzedzającym niekonstytucyjne zmiany tych aktów ustrojowych dokonane w ostatnich ośmiu latach. Sędzia Jacek Gudowski jest także członkiem rady programowej, redaktorem naukowym i współautorem *Systemu Prawa Procesowego Cywilnego* (redaktor naczelny Tadeusz Ereciński). Przez kilkanaście lat, do chwili likwidacji w grudniu 2015 r., był członkiem Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, a w jej ramach współtwórcą projektów wielu doniosłych regulacji prawnych oraz autorem licznych opinii legislacyjnych. W ważkich sprawach zabierał głos na łamach prasy, udzielał wywiadów i wygłaszał wykłady okolicznościowe. W 2018 r. ukazał się, cieszący się dużym zainteresowaniem, przeprowadzony z Nim przez redaktora Krzysztofa Sobczaka obszerny wywiad rzeka pt. *Państwo prawa to niezależne sądy* (wydawnictwo Wolters Kluwer Polska).

W dorobku sędziego Jacka Gudowskiego osobne i szczególne miejsce zajmuje wielotomowe (12 woluminów), wydane pod marką GUDI-LEX, imponujące rozmachem i skrupulatnością opracowanie orzecznictwa i piśmiennictwa dotyczącego Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeksu cywilnego, Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także Kodeksu spółek handlowych (w tym wypadku we współpracy z Krzysztofem Strzelczykiem). Zbiór obejmuje dziesiątki tysięcy orzeczeń Sądu Najwyższego (z lat 1917–2024) oraz tyleż pozycji piśmiennictwa (z lat 1828–2024), usystematyzowanych według artykułów poszczególnych kodeksów. Niezależnie od ogromnej przydatności tego opracowania dla praktyki i nauki, publikując ów zbiór, Autor ocalił od zapomnienia i przywrócił współczesności rozproszony, nierzadko opuszczony przez naukę dorobek polskiej myśli prawniczej pochodzący z XIX w. i okresu międzywojennego. To samo dotyczy orzecznictwa Sądu Najwyższego publikowanego przed wojną w licznych, trudno już dzisiaj dostępnych czasopismach prawniczych, wydawanych we wszystkich zakątkach jednoczącej się, porozbiorowej Polski.

Artykuły sędziego Jacka Gudowskiego, emanujące erudycją, zawsze osadzone na szerokim historycznym tle i zawierające uniwersalistyczne odniesienia, jak też Jego komentarze oraz opracowania systemowe, są chętnie czytane i cytowane, a zarazem stanowią bezcenne źródło wiedzy, zwłaszcza dla młodych adeptów prawa. Wzorowo skonstruowane, napisane żywym, barwnym językiem nie tracą aktualności mimo zmieniającego się stanu prawnego i przyciągają czytelnika, nie pozwalając mu przejść obok lektury obojętnie. Co warte podkreślenia, niemal wszystkie dzieła sędziego Jacka Gudowskiego opublikował w wydawnictwie Wolters Kluwer Polska (wcześniej – LexisNexis), pozostając mu wierny i współdziałając z nim niezawodnie także na innych polach. Od wielu lat jest członkiem Rady Naukowej LEXa, wspierając Wolters Kluwer Polska w określaniu kierunku dalszego rozwoju tego

portalu i jego funkcjonalności, ze szczególnym uwzględnieniem przydatności dla praktyki sądowej oraz przedstawicieli nauki prawa. Sam zresztą aktywnie wzbogaca zasoby LEXa, skrupulatnie i na bieżąco aktualizując autorski zbiór GUDI-LEX. Od prawie 30 lat jest członkiem kolegium redakcyjnego, wydawanego przez Wolters Kluwer Polska, wiodącego miesięcznika prawniczego „Przegląd Sądowy”, będąc wymagającym, ale życzliwym recenzentem utworów nadsyłanych do Redakcji, publikując także na jego łamach swoje teksty. Od 15 lat przewodniczy sądowi konkursowemu w organizowanym przez „Przegląd Sądowy” konkursie na książkę prawniczą najbardziej przydatną w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Przez ponad dekadę był także członkiem rady programowej kwartalnika „Polski Proces Cywilny”, przyczyniając się przed laty do jego reaktywacji. Kwartalnik jest wydawany przez Towarzystwo Naukowe Procesualistów Cywilnych, którego sędzia Jacek Gudowski jest członkiem-współzałożycielem. Niezależnie od tego od wielu lat – jako członek rady programowej – towarzyszy wydawaniu Kwartalnika Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”.

W 2016 r., z inicjatywy kierownictwa Sądu Najwyższego oraz przyjaciół i współpracowników sędziego Jacka Gudowskiego, ukazała się pod auspicjami wydawnictwa Wolters Kluwer Polska dedykowana Mu książka jubileuszowa pt. *Sine ira et studio* (red. Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak, Karol Weitz). Wzięło w niej udział blisko stu autorów, a w laudacji podkreślano, że zarówno w swoim orzecznictwie, jak i piśmiennictwie Jubilat zawsze szukał nietypowych i odważnych rozwiązań interpretacyjnych, znając zaś słabości i niedostatki porządku prawnego, postępował w myśl zasady: „w sytuacjach niekonwencjonalnych działaj niekonwencjonalnie” i orzekł *sine ira et studio*.

Rozprawy i eseje wybrane do niniejszej książki, której tytuł – *Ars iuridica* – adekwatnie oddaje ich charakter i styl, dotyczą procesu cywilnego oraz ustroju sądów i sędziów. Zostały pogrupowane według tych właśnie tematów, ze wskazaniem pierwotnego źródła publikacji i ewentualnych przedruków. Porozrzucane i niekiedy już trudno dostępne, ale wciąż aktualne i błyszczące literackim wdziękiem oraz przyciągające oryginalnym sposobem ujmowania problemów, ilustrują – będąc już niekiedy „dokumentami z epoki” – bogaty piśmienniczy dorobek sędziego Jacka Gudowskiego, który śmiało można nazwać godnym uznania dorobkiem naukowym. Został on osiągnięty – co trzeba podkreślić – obok realizowanej przez niemal pół wieku, intensywnej i owocnej działalności orzeczniczej, pełnej precedensowych oraz doniosłych społecznie i naukowo, znakomicie uzasadnionych wyroków i uchwał.

Chwila wydania zbioru *Ars iuridica* zbiegła się z podjęciem przez Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 26.06.2024 r. uchwały o nadaniu sędziemu Jackowi Gudowskiemu najwyższej godności, jaką może obdarzyć świat nauki – godności doktora *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego. W motywach uchwały podkreślono twórczy i oryginalny wkład do nauki prawa i postępowania cywilnego, twórczy wkład

w kształtowanie orzecznictwa sądowego, zwłaszcza Sądu Najwyższego, wyznaczającego kierunki wykładni przepisów prawa dla praktyki sądowej, a także budowanie autorytetu Sądu Najwyższego i zaufania do wymiaru sprawiedliwości. To zaszczytne wyróżnienie stanowi piękne zwieńczenie Jubileuszu, który dał okazję do wydania niniejszej książki.

Z najlepszymi życzeniami, podziękowaniami i wyrazami uznania.

*Włodzimierz
Albin*

*Tadeusz
Ereciński*

*Paweł
Grzegorzcyk*

*Andrzej
Jakubecki*

*Krzysztof
Markiewicz*

*Karol
Weitz*

*Marcin
Dziurda*

*Tadeusz
Zembrzuski*

*Piotr
Rylski*

*Tadeusz
Wiśniewski*

*Marcin
Walasik*

*Andrzej
Olaś*

*Bartosz
Wołodkiewicz*